

Molnár Anna – Siposs Csilla:

Magyarország az uniós elnökség kapujában

A Tanács soros elnöksége és a trió

A Lisszaboni Szerződés 2009. december elsejei hatálybalépéséig az Európai Unió Tanácsának rotációs módon cserélődő elnöke többé-kevésbé betöltötte az EU hangjának és arcának szerepét. A soros elnökséget adó ország az adott félévre elkészített elnökségi programjában fogalmazta meg az időszakra vonatkozó prioritásait¹. Az elnöklő tagállam *stratégia-alkotó, szervezési és reprezentatív* funkcióit ellátva megszervezte, illetve minden szinten elnökölte a Tanács üléseit. A döntéshozatali folyamat előkészítése érdekében – a látványos miniszteri szintű találkozók mellett – rá hárult a szakértői értekezletek és a munkacsoportok üléseinek előkészítése is. Emellett közvetítőként segítette a megegyezések megszületését és konszenzust teremtve kellett menedzselnie a 27 tagállam ügyeit - úgy, hogy saját érdekeit nem helyezhette előtérbe.

Ebből a szempontból rendkívül tanulságos volt a 2007-es német soros elnökség idején Angela Merkel kancellár fellépése. A német politikus gyakran megtette azt, hogy sokáig bizonytalanságban tartotta a tárgyalások menetét saját egyértelmű álláspontja megfogalmazása nélkül.² „Közvetíteni és meggyőzni – időigényes kombináció. A kancellár megértette a posztmodern politika mechanizmusait és ezzel Európa valóságát. Mert az EU-ban haladás csak állandó vitában érhető el.”³ A „Methode Merkel”, azaz a „Merkel-módszer”

¹ Nász Adrienn: *Mi fán terem az EU elnökség?* 2.o. <http://www.euvonal.hu/images/10pont.pdf>. Letöltve: 2009. március 2.

² Rüger, Carolin (2007): *Mission erfüllt? Zur Bilanz der deutschen EU-Ratspräsidentschaft*. http://www.km.bayern.de/blz/eup/02_07/4.asp. Letöltve: 2010. április 5.

³ *EU-Ratspräsidentschaft. Die Methode Merkel*. ZeitOnline, <http://www.zeit.de/2007/26/Angela-Merkel-Europa-Bilanz>. Letöltve: 2009. november 7.

jelentős szerepet játszott abban, hogy a lengyel kormányral végül sikerült kompromisszumot kötni a Lisszaboni Szerződés ügyében.

2004 decemberében egészen 2020-ig előre meghatározták az uniós elnökségek listáját.⁴ Most már természetesen az újonnan csatlakozott országok is szerepet kapnak. A hatékonyabb működés és az uniós politikák folytonosságának biztosítása érdekében 2006-tól három, egymást követő ország egyezteteti terveit, stratégiáját és prioritásait a csoportos elnökség keretein belül; ezáltal a korábbi, lazább kötődésű „trojkát” az új elnökségi „trió” váltotta fel. A trióban - nem véletlenül - mind földrajzi, mind pedig gazdasági és demográfiai dimenzió tekintetében egymástól meglehetősen távoli országok vesznek részt, így elkerülhetővé válik, hogy meghatározott közös érdekek mentén összefogó országcsoport határozza meg az unió fejlődésének menetét. Elsősorban ezért fontos elv, hogy elnökségi ideje alatt, 2011 első felében Magyarország a jelenlegi spanyol-belga-magyar trió keretein belül és ne azon túllépve, az öt követő lengyel elnökséggel alakítson ki stratégiai szövetséget.

Változások a Lisszaboni Szerződés nyomán

Az uniós elnökség feladatait kiterjedt szabályrendszer és még részletesebb gyakorlati rendelkezések határozzák meg. Ennek ellenére a korábbi alapszerződések szűkszavúan szóltak csak az elnökség intézményéről. Ez a helyzet a Lisszaboni Szerződés hatályba lépésével sem változott meg jelentős mértékben. Dienes-Oehm Egon szerint „[...] az elnökség nem intézmény, hanem olyan funkció, amely az idők folyamán fejlődött ki. Eredeti technikai dimenziójához fokozatosan adódott hozzá a politikai tartalom, valamint az alapszerződésekben bevezetett újabb és újabb döntéshozatali formák által

⁴ 2020-ig kész az EU elnökségek listája. 2004. december 14. – Euvonal.
<http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=1504>. Letöltve: 2009. január 15.

kiváltott kötelező együttműködés az eljárásban közreműködő Európai Parlamenttel és az Európai Bizottsággal.”⁵ Elsősorban ebből a szempontból fontos a spanyol-belga-magyar trió szerepe, hiszen feladatuk a Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követő intézményi változások gyakorlatba történő átültetése. A szerződés új helyzetet teremtett: az Európai Tanács elnökének megválasztását követően a soros elnökséget betöltő állam miniszterelnökének és külügyminiszterének szerepe csökkent. Az Európai Tanács üléseit ugyanis a két és fél évre választott állandó elnök vezeti, ezáltal a soros elnökséget adó tagállam állam- vagy kormányfőjének posztja várhatóan veszít jelentőségéből. A jelenlegi trió feladata, hogy a még képlékeny feladatmegosztást az állandó és a soros elnök között kialakítsa, bejárassa.

A kérdés megoldására 2009 szeptemberében Iván Gábor magyar külügyi szakállamtitkár javaslatot tett: „Az állandó elnök állapítja meg a napirendet, ő hívja össze, de konzultál a Bizottság elnökével és a soros elnökséget adó miniszterelnökkel. Magán a Tanácsülésen a soros elnökséget adó miniszterelnök kapja meg elsőként a szót az EiT elnökétől. Ő ismerteti, hogy az adott kérdésben az előkészítő tanácsi formációban mire jutottak a tagállamok, mik maradtak vitás kérdések, és milyen döntési lehetőségek vannak. Az ülést azonban nem ő fogja levezetni, és a konklúziók vitáját is az EiT elnöke fogja kézben tartani.”⁶ Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy az állam- és kormányfőket tömörítő Európai Tanács üléseit az állandó elnök vezeti, a soros elnök egyfajta riportorként ismerteti a tagállamokkal a napirend mellett az egyes ügyekben addig elért eredményeket.⁷ A feladatmegosztás véglegesítése nem könnyű feladat, hiszen a trióban résztvevő országoknak eltérőek az érdekei: Spanyolország mint az Unió egyik nagy tagállama az erősebb soros elnökségi

⁵ Dienes-Oehm Egon: Az Európai Unió elnökségének funkciója és feladatai a gyakorlatban. In: *Európai Tükör*, 2007. XII. évfolyam 10. szám, 126. o.

⁶ Iván Gábor: *Magyarország is segíti a Szerződés alkalmazását*. <http://www.euractiv.hu/intezmenyek-jovo/hirek/ivan-gabor-magyarorszag-is-segiti-a-szerzdes-alkalmazasat-002207>. Letöltve: 2010. január 3.

⁷ *Magyar fejfájás-csillapító*. <http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=6163>. Letöltve: 2009. október 30.

pozícióban, ezzel szemben Belgium mint föderális állam és az állandó elnököt, Herman Van Rompuy-t két és fél évig adó ország valószínűsíthetően gyengébb soros elnöki pozíció kialakításában érdekelt.

A magyar elnökség és a Duna-régiós Stratégia

Az eddigi tapasztalatok és ajánlások azt mutatták, hogy a mindenkori soros elnökségnek – az aktuálisan felmerülő kérdések mellett – olyan szakpolitikai területre érdemes fókuszálnia, amely profiljába és kompetenciájába illik⁸. Ebből következően az előkészületek során felvetődött, hogy Magyarországnak az édesvíz-problémát kellene előtérbe helyeznie, egyrészt a téma aktualitása, másrészt a Duna Európán belüli központi, ha úgy tetszik, geopolitikai fekvése miatt. Nem véletlen, hogy az elmúlt két évszázad során is születtek koncepciók a Duna-menti népek összefogására, mint például Kossuth Lajos dunai konföderációs elképzelése. A Duna összekötő kapocs lehet az uniós tagországok között a közlekedés szempontjából és kulturális téren egyaránt. Annak ellenére, hogy az utóbbi évtizedekben a vízi szállítás jelentősen háttérbe szorult, a Duna továbbra is jelentős gazdasági feladatot tölt be. Mindemellett nem szabad elfelejteni környezeti értékeit, környezetvédelmi funkcióját. Nyilvánvalónak tűnt, hogy a vízgazdálkodás ügye összetett jellege miatt kombinálható olyan más kérdésekkel, mint a regionalizmus és a vidékfejlesztés, vagy éppen az élelmiszer-egészségügy.

Az eredeti elképzelés szerint a Duna Stratégia hat európai uniós tagállamot (Németország, Ausztria, Szlovákia, Magyarország, Románia, Bulgária), két tagjelöltet (Horvátország, Szerbia) és további két országot (Ukrajna, Moldova) érintett volna. A Duna-menti országok képviselői 2006

⁸ Kaiser, Tamás: Territorial cohesion and the new friends of cohesion policy: implications for the SBH team presidency. In.: Attila Agh and Judit Kis-Varga (eds): *The global crises and the EU responses: The perspectives of the SBH team presidency*, Budapest: 'Together for Europe' Research Centre, 2009, p. 206.

márciusában együttműködési szándékukról írtak alá egy közös nyilatkozatot, az érintett tagállamok pedig 2009. május 6-án megerősítették korábbi szándékukat. Ennek a második nyilatkozatnak a célja az Európai Duna Stratégia létrehozása, ami alapján az együttműködés 2014-ben kezdődő költségvetési időszakban már kutatási és fejlesztési térségként kaphatna támogatást.⁹ Ezután az Európai Tanács 2009. júniusi ülésén felkérte az Európai Bizottságot a stratégia elkészítésére, amely a Duna-régió környezeti, közlekedési, társadalmi-gazdasági és kulturális szempontú fenntartható fejlesztését célozza.¹⁰ Az új Duna-régiós Stratégia előkészítése szerepel a spanyol-belga-magyar elnökségi trió programjában is¹¹, a magyar elnökség pedig várhatóan az addigra elkészülő európai bizottsági koncepcióhoz igyekszik majd megnyerni a tagállamok támogatását. A leköszönő magyar kormányzat szerint egyenesen arra kellene törekedni, hogy a koncepciót éppen a magyar elnökség ideje alatt fogadják el a tagállamok állam-és kormányfői¹². 2010. január 21-én az Európai Parlament is felszólította állásfoglalásában az Európai Bizottságot a Duna-régióra vonatkozó európai stratégia legkésőbb 2010 végéig történő benyújtására, különös tekintettel arra, hogy segítségével „fokozott szinergia alakítható ki a különböző európai uniós politikák – a kohéziós, a közlekedési, az idegenforgalmi, a mezőgazdasági, a halászati, a gazdasági és szociális fejlesztési, a környezetvédelmi, a bővítési és a szomszédsági politika – között.”¹³ A képviselők kiemelték a környezetvédelmi szempontú fejlesztés, az energiahatékonyság, a vállalkozásfejlesztési hálózatok létrehozása a belvízi

⁹ *A Duna jövője – Európai Duna Stratégia.* http://server1.nfgm.gov.hu/dunastrategia/cikkek/duna_jovoje.html.
Letöltve: 2010. január 23.

¹⁰ U.o.

¹¹ Kaiser, Tamás: Territorial strategies in the making: compulsory homeworks for the incoming Hungarian Presidency. *Acta Scientiarum Socialium*, Universitas Kaposváriensis, Tomus XXX./2009 (forthcoming)

¹² Magyarország főszereplője lenne a Duna-stratégia kialakításának.
<http://www.nepszava.hu/articles/article.php?id=272626>

¹³ *EP – állásfoglalás az uniós Duna-stratégiáról.*
http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/062-67590-018-01-04-910-20100118IPR67589-18-01-2010-2010-false/default_hu.htm. Letöltve: 2010. január 23.

hajózás javítása, a mobilitás, az ökoturizmus és a fenntartható turizmus fontosságát.¹⁴

2010. február 25-26-án tartották a Duna-régiós Stratégia csúcstalálkozóját Budapesten. Az esemény egyszerre két helyszínen zajlott: a parlamentben politikai szinten vitatták meg a kérdést magyar, míg a Magyar Tudományos Akadémia székházában az Európai Bizottság szervezésében "stakeholder" konferenciát tartottak a környezetvédelemről, a közlekedésfejlesztésről, a gazdasági és társadalmi következményekről regionális és civil szervezetek részvételével.¹⁵ Ezen immár nem csupán a hat Duna-parti uniós tagállam, hanem további kettő, a dunai régióhoz tartozó Csehország és Szlovénia is részt vett, ráadásul az együttműködés most már összesen hat további ország, Horvátország, Szerbia, Ukrajna, Moldávia mellett Bosznia-Hercegovina és Montenegró számára is nyitott - ezek a tagjelölt, potenciálisan tagjelölt, illetve az európai szomszédságpolitikához tartozó országok kormány szintű képviselőkkel voltak jelen. A konferencián két délnémet és négy osztrák tartomány is képviseltette magát. Az Európai Bizottság regionális politikáért felelős biztosa, Johannes Hahn, valamint Olivier Baudelet, a Regionális Politikai Főigazgatóság munkatársa is részt vett a csúcstalálkozón.¹⁶

Bár a konferencia során nem sikerült konkrét megállapodásokat kötni a makroregionális együttműködés részletes tartalmáról, azért már körvonalazódtak a Duna-régió végleges határai, a stratégia prioritásai és a finanszírozás elvei. A résztvevő országok vezető politikusai természetesen más-más szempontokat emeltek ki, tekintettel otthoni gazdasági, társadalmi helyzetükre. Bajnai Gordon

¹⁴ *Közös állásfoglalásra irányuló indítvány.* 2010. január 20.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P7-RC-2010-0031+0+DOC+XML+V0//HU>. Letöltve: 2010. január 23.

¹⁵ *Használatba veszik a Dunát.* http://index.hu/tudomany/2010/02/25/hasznalatba_veszik_a_dunat/. Letöltve: 2010. március 1.

¹⁶ *14 kormányfő vitatkozik a Duna védelméről Budapesten.* <http://www.origo.hu/itthon/20100225-dunacsucs-kezdodik-budapesten-csutortokon.html>. Letöltve: 2010. március 1.

magyar miniszterelnök a környezetbarát hajózás, a fejlett színvonalú fuvarozás, a Duna-völgyi gyorsvasút továbbépítését vetette fel, valamint – a tíz éve történt tiszai ciánszennyezésre emlékezve – kiemelte az ivóvíz-minőség megőrzését, javítását. Bojko Boriszov bolgár miniszterelnök a szállítási kapacitások fejlesztését hangsúlyozta, míg Emil Boc román kormányfő a gyakorlati megvalósulásra, a partnerkapcsolatok erősítését emelte ki. Božidar Pankretić horvát miniszterelnök-helyettes a környezetvédelmi intézkedéseket helyezte előtérbe, valamint a felzárkózást és a határok nélküli Európát. Miroslav Lajčák szlovák külügyminiszter a Duna teljes szakaszán való hajózhatóságának megteremtését szorgalmazta, ami számos előnnyel járna mind a kis- és középvállalkozások, mind a turizmus fejlődését tekintve. Božidar Đelić szerb miniszterelnök-helyettes az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartását, illetve a megújuló energiaforrások használatát hangsúlyozta, miközben a projektfinanszírozás nehézségeit sem hallgatta el.

Simon László, a magyar Nemzeti Fejlesztési Ügynökség alelnöke a sikeres koordináció érdekében a Duna-irodák hálózatának fontosságáról beszélt. Ezek a kis szervezetek helyi szinten a stratégia kidolgozásában és megvalósításában kiemelkedő szerepet vállalnának. Az már ugyanis a korábbi egyeztetések során egyértelművé vált, hogy a stratégia megvalósításához új, közvetlen uniós támogatás nem jöhet szóba, hanem a már létező (strukturális és kohéziós) alapok és (közlekedésfejlesztési) források átcsoportosítása a járható út. Ezen kívül az egyes országok és régiók helyi infrastruktúrális fejlesztéseinek összehangolása is támogathatóvá válhat. Ahogy Simon László és Baudelet elmondta, nincs szükség sem új jogi szabályozásra, sem új intézményrendszerre, sem új forrásokra - mindezt a Balti-régiós Stratégia működésére hivatkozva állították.

A korábbi elképzelésekhez képest tehát alaposan bővült a koncepció: egyre kevésbé az édesvíz felhasználása körül forgott a közös gondolkodás, hanem mindinkább az új európai makrorégió életre hívásáról. A Duna-csúcs legfontosabb eredménye a Budapesti Nyilatkozat aláírása, ami már ebben a szellemben született. A nyilatkozat célja az együttműködés és a tolerancia erősítése a résztvevő országok között, valamint a nemzeti piacoknak egyrészt az EU keretei közötti integrálása, másrészt a határokon átnyúló, régióközi és nemzetközi együttműködés (koordináció) révén. „A jövőbeli EU Duna-régiós Stratégia kulcselemeit képezik az olyan stratégiai területek, mint az energia, környezet- és természetvédelem, közlekedés és infrastruktúra, szakképzés és innováció, művészeti és kulturális tevékenységek, továbbá a fenntartható gazdasági és turisztikai tevékenység, élelmiszerbiztonság, gazdaság, K+F, migráció, kormányzás, sport, oktatás és kultúra, munkaügy, egészségügyi és szociális kérdések.”¹⁷ A résztvevő felek „együttesen lépnek fel a régió előtt álló közös kihívások megoldása érdekében. Ezek érinthetik a környezetvédelmet, a természetet, a szállítási infrastruktúrát – ideértve a folyami hajózást és vasútvonalakat – az energiabiztonságot, a vidékfejlesztést, a turizmust, a sportot, a jó kormányzást, az élelmiszerbiztonságot, a migrációt, a népesedést, a klímaváltozást és lehetnek globális jellegűek.”¹⁸ A következő találkozóra 2010 áprilisában kerül sor Bécsben, majd Pozsonyban, a későbbiekben pedig Bulgáriában és Romániában is szerveznek konferenciát.

Magyarországon a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium foglalkozik a Duna-régiós Stratégiával. A minisztérium a „civiliek” és a „szakmai szféra” javaslatait is összegyűjti – bár mintha a korábbi, szűkebb koncepció

¹⁷ A Duna-csúcsstalálkozón elfogadott Budapest Nyilatkozat.

http://kum.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/duna_strategia/duna_csucs_nyilatkozat.htm. Letöltve: 2010. március 3.

¹⁸ „Budapesti Nyilatkozat” címmel cselekvési tervet fogadtak el a Duna csúcson résztvevő országok – kétoldalú megbeszélések a Duna csúcs margóján

http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Aktualis/Szovivoi_nyilatkozatok/20100225_duna_csucs.htm. Letöltve: 2010. március 2.

alapján –, azt állítva, hogy „lakosság magáénak érzi a Dunát. A civilek komoly gazdasági és társadalmi lehetőséget látnak mikroszinten a Duna-medencében.”¹⁹ Az elavult propagandisztikus nyelvezet csak nyomatékokot ad a társadalmi partnerség kulcskérdésinek: eljuthatnak-e az Európai Bizottságig a magyar civil szervezetek felvetései, illetve valóban beépülhetnek-e a jó ötletek az adott intézményi keretek között a későbbi projekttervekbe.

Makrorégiók az Európai Unióban

A Duna-régiós Stratégia már a svéd elnökség alatt prioritást élvezett és a működő balti-tengeri régiós stratégiát, illetve a francia elnökség alatt előtérbe került Mediterrán Unió és a cseh elnökség idején létrehozott Keleti Partnerség példáját követi.

Danuta Hübner akkori regionális politikáért felelős biztos a balti-tengeri együttműködés 2009. júniusi bemutatásakor hangsúlyozta: „Az Európai Unió balti-tengeri régióra vonatkozó stratégiája meghatározó lépés, hiszen a közös munka új útját nyitja meg az Unióban. A stratégiában nem szerepelnek új jogszabályok vagy intézmények, helyettük a régiók és tagállamok kormányainak és állampolgárainak elhatározására építve kíván megfelelni a sürgető, közös kihívásoknak. A nemzeti és regionális kormányokkal, az üzleti szférával, a nem kormányzati szervezetekkel és a tudományos testületekkel folytatott konzultáció alapján a Bizottság átfogó cselekvési tervet javasol: az EU számára adottak a feltételek ahhoz, hogy koordinálja mindazt a munkát, amit a rendelkezésre álló erőforrások leghatékonyabb felhasználásával el kell végezni ahhoz, hogy megmentjük a Balti-tengert, élénkítsük a kereskedelmet és javítsuk a régió minden lakójának életminőségét”. Fontos elvként már ekkor leszögezte, hogy a

¹⁹Projektötletek az Európai Duna Stratégiájához.. A magyar Duna-térség jövőképe és stratégiai célrendszere. http://server1.nfgm.gov.hu/dunastrategia/cikkek/projekt_duna.html. Letöltve: 2010. április 7.

makrorégióon belüli összefogás nem okozhat elszigetelődést az Európai Unió intézményeitől és többi tagállamától. A nagy kérdés ugyanis már ekkor is felmerült: ez a döntéshozatali struktúra, amely a többszintű kormányzás gyakorlati megvalósulását is jelentheti, a jövőben nem vezethet-e az integráció széttöredezéséhez, illetve a makrorégióból kimaradó nettó befizető tagállamok hajlandóak lesznek-e az Európai Unió határain túlmutató célok megvalósítását is finanszírozni. Már a balti stratégiával kapcsolatban is nyilvánvalóvá tették, hogy új forrásokat nem kívánnak létre hozni, hanem a rendelkezésre álló strukturális alapokból támogatott programok teremthetik meg az együttműködés alapját a régióban. Az Európai Bizottság eredetileg a már meglévő kezdeményezés, az EU, Oroszország, Norvégia és Izland közös céljait megtestesítő „Északi Dimenzió” továbbfejlesztését javasolta.²⁰ Az uniós intézményekben megkezdődött a vita arról, hogy az új típusú, makrorégióra épülő együttműködési forma elősegítheti-e az Európai Unió 2013 utáni sikeres kohéziós politikájának megvalósulását és kiterjeszhető-e más földrajzi területekre is.²¹

Az uniós kohéziós politika tervezése során a makrorégiók koncepciója éppen azért fogalmazódott meg, hogy olyan közös gazdasági jellemzőkkel és földrajzi körülményekkel rendelkező funkcionális területeket hozzanak létre, amelyek közös célok vagy fejlesztési problémák köré összpontosulhatnak. A balti-tengeri régió stratégiája tehát az első valódi kísérlet a többszintű kormányzás elvét figyelembe vevő makrorégió integrált és komplex, közös fejlesztési stratégiájának létrehozására. Kételyek elsősorban a tervezett makroregionális összefogás irányítási lehetőségeivel kapcsolatban merültek föl.

²⁰ Az Európai Bizottság elindítja a balti-tengeri régió fejlesztésére irányuló stratégiáját. 2009/06/10.
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/893&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en>

²¹ *From the Baltic Sea to the Danube Basin – a macro-regional strategy for the EU: Commissioner Samecki to present new type of EU cooperation at Ministerial conference (Stockholm)*
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1326&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>. Letöltve: 2010. január 20.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye szerint a „balti-tengeri térségre vonatkozó stratégiának megvannak az erős és a gyenge pontjai. Erőssége főként abban rejlik, hogy nagy területet kíván átfogni, és mind az Európai Bizottság, mind pedig az Európai Tanács rendszeres felülvizsgálatnak veti majd alá. Gyengesége összetettségében és abban gyökerezik, hogy a végrehajtásával kapcsolatos irányítási kérdések megoldatlanok. A stratégia 21 főigazgatóság hatáskörét öleli fel, és nyolc tagállam, valamint Oroszország vesz részt benne. A 4 pillér, 15 elsőbbségi intézkedés és számos horizontális intézkedés összjátékát tekintve a stratégiát összetett „változó geometria” irányítja, ami miatt működésképtelennek bizonyulhat. Az EGSZB megítélése szerint mindent meg kell tenni a stratégia végrehajtása irányítási rendszerének egyszerűsítése érdekében.”²²

A jelenlegi tervek szerint a Duna-régiós Stratégia esetében egyfajta önkéntes együttműködésre épülő irányítási struktúra épülhet ki. A sikeres koordináció érdekében pedig a magyar önkormányzati minisztérium vitaindító koncepciója szerint az európai területi együttműködési csoportosulás (EGTC) továbbfejlesztésére van szükség. Az EGTC - a többszintű kormányzás megvalósítása és a hatékonyabb forrásfelhasználás érdekében - új uniós jogi eszközként önálló jogi személyiséggel ruházná fel az európai önkormányzatok és régiók együttműködését. A minisztérium szakértői által készített dokumentum hangsúlyozza: „Az EGTC jogi személyiséggel és teljes jogképességgel rendelkezik, tulajdona és vagyona lehet, saját személyzetet foglalkoztathat és a bíróság előtt eljárhat. Önállóan pályázhat EU-s források lehívása érdekében. (...) és lehetőséget biztosít arra is, hogy egymással földrajzilag nem határos területek között jöjjön létre együttműködés (ez utóbbival kapcsolatban hazai szinten több kezdeményezés is folyamatban van).

²² Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Makrorégiók közötti együttműködés – A balti-tengeri stratégia más európai makrorégiókra való kiterjesztése (feltáró vélemény). Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2009.12.23. (2009/C 318/02).

A hazai eurorégiók között végzett felmérés is éppen ezen elemekre világított rá, az EGTC-vé alakulást tervező eurorégiók kivétel nélkül az önálló jogi személyiséget, a szervezeti struktúra kötöttségéből fakadó garanciális elemeket, az uniós forrásokra történő eredményesebb pályázási és felhasználási lehetőségeket, valamint a hatékonyabb belső és külső érdekérvényesítés lehetőségét jelentették meg az átalakulás okaként. Az EGTC, mint friss jogintézmény ugyanakkor korrekcióra is szorul és célunk, hogy a 2011-ben tervezett (magyar elnökség idejére eső) szabályozási felülvizsgálatig a gyakorlatban felmerülő problémák mind uniós mind hazai szinten összegyűjtésre és elemzésre kerüljenek. Az Önkormányzati Minisztérium ennek érdekében megkezdte az érintett uniós intézményekkel és konzultatív szervekkel, tagállami és hazai szereplőkkel történő kapcsolatfelvételt. A Duna Stratégia kapcsán – tekintettel arra, hogy nem uniós tagállamok is érintettek - érdemes rávilágítani a harmadik állam EGTC-ben történő részvételének kérdésére.”²³

A makroregionális összefogás másik előzményeként fontos megemlíteni a barcelonai folyamattal megerősödő euro-mediterrán összefogást. A 2003 márciusában meghirdetett ún. „tágabb Európa” koncepció újradefiniálta az Európai Unió szomszédsági kapcsolatait: a földközi-tengeri országokkal való kapcsolatokat az új keleti határon fekvő egykori szovjet tagköztársaságok szintjére helyezte. Mindennek következtében az abban az időszakban még csak tervezett európai szomszédságpolitikában a barcelonai folyamat csupán egyfajta kiegészítő szerepet kapott. Az olasz külpolitikában a Mediterráneum súlyának növekedését jelezte, hogy a 2003-as olasz elnökség idején Olaszországban számos, a Mediterráneummal foglalkozó szakértői konferenciát szerveztek. 2003 novemberében miniszteri szintű konferenciát tartottak a *Halászat*

²³ Dr. Zöld-Nagy Viktória, Dr. Papp Judit - Dr. Fekete Katalin - Váradi Ildikó - Dr. Sonkoly Gábor: Koncepció papír a Duna Stratégia önkormányzati együttműködési, intézményfejlesztési paneljához, 2010. január 6. http://www.nfgm.gov.hu/data/cms2047398/agazati_vitapapir_OM.pdf

fenntartható fejlődése a Mediterráneumban címmel Velencében, ²⁴ majd ugyanitt rendezték meg az euro-mediterrán polgármesterek találkozóját.²⁵ Ekkor már egyre több szó esett a kapcsolatok intézményesülését hozó euro-mediterrán alapítványról. Az ír soros elnökség végül a szervezet helyszínéül az egyiptomi Alexandriát választotta, nevét pedig a két évvel korábban meggyilkolt svéd külügyminiszter, Anna Lindh után kapta.

2007 februárjában Nicolas Sarkozy francia belügyminiszter, jobboldali köztársasági elnökjelölt Mediterrán Unió létrehozását javasolta. Konceptiójában Törökországot az új intézmény tengelyeként említette, így az elképzelés egyfajta kompromisszumot jelenthetett volna Törökország európai uniós csatlakozásának megakadályozása érdekében. Akkori nézetei szerint a Földközi-tenger partján fekvő államok új csoportosulása szorosán együttműködne az Európai Unióval, ami egyfajta megerősített integrációt jelentene. Sarkozy úgy vélte, nagy hiba volt, hogy az Európai Unió hosszú időn keresztül elfordult a térségtől. 2007 decemberében Angela Merkel, német kancellár teljesen elképzelhetetlennek nevezte az ötletet, mint ami megosztaná és valószínűsíthetően szétfeszítené a már működő európai integráció kereteit²⁶. Kiemelte továbbá, hogy uniós forrásokból nem lehet ilyen célú törekvéseket finanszírozni. Végül mégis francia diplomáciai sikernek tekinthető, hogy 2008. július 13-án Párizsban, a francia soros elnökség egyik nyitóakkordjaként sor került az Unió a Mediterráneumért alapító csúcstalálkozójára.

²⁴ Dr. Franz FISCHLER, *Discorso conclusivo alla Conferenza ministeriale sullo sviluppo sostenibile della pesca nel Mediterraneo*, Venezia, 26 novembre 2003.

http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/speeches/archives/speeches_2003/speech03_10_it.htm Letöltés ideje: 2009. május 10.

²⁵ *Forum dei Sindaci Euromed – Conferenza “La cultura come risorsa per lo sviluppo delle città del Mediterraneo*. Venezia, 2003. november 30.

www.comune.venezia.it/flex/cm/pages/...php/L/IT/.../BLOB:ID%3D5064 Letöltés ideje: 2009. május 10.

²⁶ *Merkel bírálja a Mediterrán Unió tervét* <http://www.eu2004.hu/index.php?op=hirek&id=4637&>. Letöltve:

2009. március. 3. és *Vita a Mediterrán Unióról* <http://nol.hu/cikk/474076>. Letöltve: 2009. január 3.

A magyar elnökség időszakában felmerülő további aktuális kérdések és az elnökségi imázs

A Duna-régiós stratégia felfuttatása mellett természetesen az Európai Unióban számos más területen is rengeteg lesz a tennivaló. A trió és a magyar elnökség idején számos nagy léptékű, fontos program fejeződik be: a Lisszaboni Stratégia, a Hágai Program a szabadság, a biztonság és a jog területén, vagy éppen az Európai Unió környezetvédelmi programja, és ekkora várható a horvát csatlakozási tárgyalások lezárása is.²⁷ A három tagállam közös stratégiai programjába Magyarország még a következő témákat kívánta beilleszteni: a Lisszaboni Stratégia új szakaszának kidolgozása (eredetileg Budapesti Stratégiának szerették volna elkeresztelni az azóta 20/20 néven futó tervezetet), az energia- és klímapolitika (az uniós energiaszektor liberalizálása, a stratégiai célként megfogalmazott „energiaforrások diverzifikációja” újabb forrásországok bekapcsolásával az energiatülszórás csökkentése érdekében – ráadásul ez a gond elsősorban közép-európai országokat érint), az új, többéves pénzügyi keret kidolgozása (a 2013-2020 közötti költségvetés egyik nagy kérdése az lesz, hogy politikai alapú költségvetést vagy költségvetés alapú politikákat kívának-e a tagállamok elfogadni), a nyugat-balkáni további bővítés kérdése, a Keleti Partnerség fejlesztése, a hágai program folytatása (a Stockholmi Program), valamint Románia és Bulgária várható schengeni csatlakozása.²⁸

Magyarország féléves soros elnökségi programját 2010 őszére kell véglegesítenie. Fontos megemlíteni, hogy 2011 az önkéntesség éve lesz, erre azonban mindeddig nem utaltak az elnökségi program tervezése során. A fent már felsoroltakon kívül természetesen még számos további probléma is

²⁷ Zgut Edit i.m.

²⁸ A trió elnökségi programja.

http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/eu/2011_eu_elnokseg/korm_felkeszules_trio_egyuttm/trio_elnokesgi_program.htm és Magyarország EU-elnöksége <http://www.euractiv.hu/intezmenyek-jovo/linkdossziek/magyarorszag-eu-elnoksege-000086> Letöltve: 2009. október 30.

felmerülhet menetközben. Politikai szempontból a lehető legjobb teljesítménynek az tekinthető, ha az uniós elnökség az éppen aktuális nagy kérdésekre tud sikeres megoldást találni. Egy-egy ország külső megítélésében döntő jelentőségűnek számított a váratlan eseményekre való megfelelő reagálás képessége. Persze a rendkívüli helyzeteket lehetetlen előre megtervezni. Emlékezzünk csak a 2008-as francia elnökség idején Nicolas Sarkozy fellépésére a fegyveres konfliktushoz vezető grúz-orosz válság kezelésében!

A francia államfő politikai személyisége olyannyira meghatározónak bizonyult, hogy a következő, cseh elnökség idején is még igyekezett rátelepedni a folyamatokra, és közvetítőként kívánt fellépni az ukrán-orosz gázvita és a gázai válság rendezésében egyaránt. Mostanra viszont, mivel a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta a külpolitika menedzselése az Európai Unió új külügyi és biztonságpolitikai főképviselője, Catherine Ashton feladata, nem csupán az Európai Tanács vezetése, hanem a külpolitika irányítása is kicsúszott az aktuális soros elnökséget betöltő tagállam kezéből. Mindezek ellenére a trió-elnökség meghatározó szerepet játszhat abban, hogy milyen legyen az átmenet az új, lisszaboni struktúrába. Nagymértékben a sikeres átállástól függ ugyanis, hogy az Európai Unió valódi globális szereplővé válik-e. Az első, a spanyol elnökség egyik kiemelt prioritása éppen ezért a közös külpolitika megerősítése, elsősorban az új Európai Külügyi Szolgálat szervezeti felépítésének véglegesítése.

Az elnökségi imázs szempontjából mindazonáltal továbbra is rendkívül fontos marad, hogy az adott tagállam mennyire képes a lehető legmagasabb színvonalon megszervezni a tanácsi üléseket – például hogy a pozíciós papírok időben megérkezzenek és nyelvi akadályok se nehezítsék a munkát. A svéd elnökség általános megítélését rendkívüli mértékben javította, hogy az elnöklő kormányzati politikusok kiváló angolsággal álltak a nyilvánosság elé. A soros

elnökség arra is lehetőséget biztosít, hogy a többi uniós polgár ismereteit bővíthessük Magyarországról, illetve fordítva, a magyarországi uniós ismeretek növelésére is esély nyílik. Szerencsére, ahogy Miguel Ángel Navarro Portera is fogalmazott: „csoportunk kétségkívül optimális erőforrásokkal rendelkezik ezekhez a feladatokhoz. A tagállamok változatos csoportját alkotjuk: köztünk van egy nemrég csatlakozott közép-európai partner, az uniót alapító hatok egyike és egy „veterán” nagy tagállam.”²⁹

A magyar stáb, a hazai helyszínek és az elnökségi kommunikáció

Már 2009 őszén végéhez közeledett az elnökség munkájához szükséges stáb kialakítása: a tervezett létszám 85%-a (több mint hatszáz fő) kiválasztása megtörtént. Az első két körben a minisztériumokból toborozták azokat a hivatalnokokat-szakembereket, akik eddig is európai témákkal foglalkoztak, illetve azokat, akik az új feladatok ellátása érdekében továbbképzésben részesültek - angol és francia nyelvórák, tárgyalástechnika angolul és az uniós jogrendszerrel szóló előadások szerepelnek az „órarendekben”.³⁰ A fennmaradó posztokat külső pályázóknak írták ki. A trió munkájának koordinálása érdekében egy spanyol és egy belga diplomata már 2009-től Magyarországon dolgozik.³¹

Annak ellenére, hogy a tanácsi ülések többségének (kb. 95%) Brüsszel ad helyet, várhatóan 100-150 eseményt Magyarországon rendeznek. A helyszínek kiválasztása országos konferenciák esetében is igen nehézkes, ám európai viszonylatban még bonyolultabbá válhat. Alapos terepszemle szükséges ahhoz, hogy megfelelő számú és minőségű szálloda álljon rendelkezésre, biztosított legyen a nemzetközi sajtótájékoztató helyszíne, a szinkrontolmácsolás technikai

²⁹ Miguel Ángel Navarro Portera: Az Európai Unió Tanácsának spanyol elnöksége – 2010 első félév. In.: *Európai Tükör* 2009/01. 88. o

³⁰ U.o.

³¹ *Tárgyalni is tanul a magyar stáb*. http://www.nol.hu/kulfold/20091111-targyalni_is_tanul_a_magyar_stab
Letöltve: 2009.október 30.

feltételei, a média kiszolgálása - csak hogy a legnyilvánvalóbbakat említsük. Ezek alapján, valamint a biztonság és a közlekedés kívánalmait figyelembe véve természetesen Budapest lesz az uniós rendezvények legfőbb helyszíne. A kisebb események színhelyéül négy vidéki város neve merült fel: Balatonfüred, Pécs, Szeged és Visegrád.³² Mivel egy-egy nagyobb konferencia, találkozó költsége a több millió eurót is elérheti, és uniós forrás csak a fordítási költségekre áll rendelkezésre, így minden elnökség igyekszik az elvárt minőségnek megfelelően, de csökkenteni a kiadásokat. A repülés, delegációs autók, szállás, étkezés, terembérlés, biztonsági őrök költségeit a legmodernebb technika segítségével lehet(ne) minimalizálni: távkonferenciák megvalósításával. A spanyol Telefónica társaság tanulmánya szerint az euro-távkonferenciák megvalósulásához mindössze két dolog hiányzik: a biztonságos telefonvonalak kiépítése és a tolmácsok bekapcsolása.³³ Bár a spanyol elnökségnek az új módszer megvalósítására már nem maradt ideje, érdemes lenne továbbgondolni a megoldás lehetőségeit.

Ami a kommunikációs kihívásokat illeti, a brit elnökség alatt (2005. második félév) főként az elnökségi prioritásokat hangsúlyozták, illetve a miniszterelnök jelentősebb beszédeire alapozták a hazai média tájékoztatását. Nem kívántak a „soft public diplomacy” eszközével élni és nem határoztak meg külön elnökségi PR tevékenységet. A finn elnökség (2006. második fele) viszont a nyitott, gyors, szakmailag magas színvonalú kommunikációt fogalmazta meg célként és elsősorban a tagállamok médiáját kívánta elérni. A stratégia részleteit a miniszterelnöki hivatal és a külügyminisztérium kommunikációs részlege hajtotta végre: a munkacsoportok videokonferenciákon keresztül, a kommunikációs igazgatók ad hoc megbeszélések útján tartották a kapcsolatot.

³² *Februárban tartják a Duna-csúcsot Budapesten.* <http://www.mno.hu/portal/675771>. Letöltve: 2009. október 30.

³³ *Repülés helyett hívja az unió elnökét!* http://www.nol.hu/kulfold/20091111-repules_helyett_hivja_az_unio_elnoket. Letöltve: 2009. október 30.

Elnökségi honlapot hoztak létre, amit sms, e-mail szolgáltatásokkal és internetes közvetítéssel bővítettek. Létrehozták a telefonos és elektronikus információs portált, amely elsősorban az újságírókat tekintette célcsoportnak. Interjúorozatot készítettek finn miniszterek közreműködésével és közérthető nyelven tájékoztatták a lakosságot. A portugál elnökség idején (2007. második fele) aztán elnökségi szóvivőt is kineveztek, a kommunikációs eszközök közül elsősorban a honlapot, a háttér-tájékoztatókat és a briefingeket (eligazítás) alkalmazták.³⁴

Korábban az olasz elnökség (2003. második fele) már eleve botrányos eseménnyel vette kezdetét, amikor is Silvio Berlusconi miniszterelnök az elnökség programjáról és prioritásairól számolt be az európai parlamenti képviselőknek. A vitában ugyanis ironikusnak szánt megjegyzésével a náci koncentrációs táborok kápóihoz hasonlította Martin Schulzot, szociáldemokrata képviselőjét, miután a szocialista politikai csoport vezetője rendkívüli módon megsértette azzal, hogy kormányzását és médiamonopóliumát bírálva a „demokrácia vírusának” nevezte.³⁵ Mindennek ellenére fontos hangsúlyozni, hogy Silvio Berlusconi kormánya mindvégig kiállt az Európai Unió intézményes reformja mellett és a Rómába összehívott kormányközi konferenciát sikeresen le is zárták. Ugyanakkor Berlusconit a számos európai szintű támadás közül a súlyosabban az *Economist* 2003. május 8-ai írása érintette, amely gyakorlatilag az Európai Unió vezetésére alkalmatlannak minősítette. Ráadásul ez az elnökség elhalasztott lehetőség volt abból a szempontból is, hogy a személyes és politikai ellentétek miatt nem alakulhatott ki Romano Prodi, az Európai Bizottság akkori, szintén olasz elnöke és Berlusconi között szoros együttműködés.

³⁴ Tamási Krisztina: Tagállami tapasztalatok III.: Elnökségi kommunikáció és országkép a tagállamokban. (In: *Európai Tükör* 2008/01. 96-103.o.) c. műve alapján

³⁵ „Parlamenti adok-kapokkal nyitott az olasz elnökség”. <http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=308>
Letöltés ideje: 2009. szeptember 15.

Összegzés

Magyarország még csak alig hat éve tagja az Európai Uniónak. Ez a rövid időszak számos gazdasági, társadalmi és politikai változást eredményezett itthon és az új tagállam kapcsolatrendszerében. A hétköznapi ember számára azonban az EU még mindig a mindennapoktól rendkívül messze álló távoli intézménynek tűnik. Ezen a kommunikációs deficiten is segíthet, hogy az ország 2011 első félévében a tagállami státuszból soros elnökké lép elő a spanyol–belga–magyar trió keretein belül. A felkészülés idejében, 2006 novemberében megkezdődött, az első, trió-országok közötti egyeztetésekre pedig már 2008 májusában került sor. A hivatalnoki-szakértő gárda összeállítása mára gyakorlatilag befejeződött. A korábbi elnökségek tapasztalatai alapján levonhatjuk azt a következtetést, hogy összehangolt kommunikációra van szükség. Alapvető, hogy az elnökség nem az adott tagállam nevében szól, hanem az Európai Unió egészét képviseli; nem a saját, hanem a 27 tagállam ügyeit intézi. Lényeges célként jelölendő meg az átláthatóság és a nyilvánosság elvének megvalósítása; valamint szem előtt kell tartani, hogy váratlan helyzetek mindig akadnak, amelyekre lehetetlen tökéletesen felkészülni. Mindemellett nem szabad elfelejteni, hogy amennyiben Magyarország rosszul szerepel – azaz nem megfelelően hajtja végre az elnökséggel járó politikai és adminisztrációs feladatokat -, akkor legközelebb 13 és fél év múlva lesz csak módja javítani.

Irodalomjegyzék

„*Parlamentari adok-kapokkal nyitott az olasz elnökség*”.

<http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=308> Letöltés ideje: 2009. szeptember 15.

2020-ig kész az EU elnökségek listája. Euvonal. 2004. december 14.

<http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=1504>. Letöltve: 2009. január 15.

A Duna jövője – Európai Duna Stratégia.

http://server1.nfgm.gov.hu/dunastrategia/cikkek/duna_jovoje.html Letöltve: 2010. január 23.

A trió elnökségi programja.

http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/eu/2011_eu_elnokseg/korm_felkeszules_trio_egyuttm/trio_elnoksegi_program.htm Letöltve: 2009. október 30.

Általános jelentés az Európai Unió tevékenységéről – 2006. Európai Bizottság: Brüsszel – Luxemburg, 2007. 24-28.o.

Átadták a logó-díjakat – nehéz volt értelmezni a pályázatot.

<http://www.euractiv.hu/belugyek/hirek/atadtak-a-logo-dijakat--nehéz-volt-ertelmezni-a-palyazatot-001445>. Letöltve: 2009. március 2.

Az EU soros elnöksége.

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&ha=&id=33. Letöltve: 2009. január 15.

Az Európai Konvent.

http://euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&ha=&id=15. Letöltve: 2008. december 9.

Az Európai Unió 2006-os finn elnökségének kulturális programja.

http://www.kulturpont.hu/content.php?hle_id=9610. Letöltve: 2009. január 15.

Becsky Róbert, Hovanyecz László: Feladatunk a dialógus elősegítése In: *Európai Tükör* 2005/12. 3-8.o.

Becsky Róbert: A 2011-es magyar EU elnökség. Esélyek és veszélyek. In: *Európai Tükör* 2008/01. 151-153. oldal

Budapesten döntöttek a következő uniós elnökség logójáról. EUvonal. 2009.

február 13. <http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=5651>. Letöltve: 2009. március 2.

Célegyenesben az Európai Duna Stratégia magyarországi előkészítése.

<http://www.168ora.hu/itthon/celegyenesben-az-europai-duna-strategia-magyarorszag-elokeszitese-49008.html>. Letöltve: 2010. január 23.

Danuta Hübner: *Erősítsük a dunai együttműködést!*

<http://www.euractiv.hu/belugyek/hirek/danuta-hbner-ersitsk-a-dunai-egyuttmkdest> Letöltve: 2009. január 10.

Día internacional de la mujer. Historia.

<http://www.un.org/spanish/events/women/iwd/2004/history.html>. Letöltve: 2009. március 2.

Dienes-Oehm Egon: Az Európai Unió elnökségének funkciója és feladatai a gyakorlatban. In: *Európai Tükör*, 2007. XII. évfolyam 10. szám, 126. o.

Dr. Franz FISCHLER, Discorso conclusivo alla Conferenza ministeriale sullo sviluppo sostenibile della pesca nel Mediterraneo, Venezia, 26 novembre 2003.

- http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/speeches/archives/speeches_2003/speech03_10_it.htm Letöltés ideje: 2009. május 10.
- El logo de la Presidencia española de la UE y del trío.*
<http://www.hablamosdeeuropa.es/Secciones/Paginas/n2.aspx..> Letöltve: 2009. október 30.
- EP – állásfoglalás az uniós Duna-stratégiáról.
http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/062-67590-018-01-04-910-20100118IPR67589-18-01-2010-2010-false/default_hu.htm.
Letöltve: 2010. január 23.
- EU-Ratspräsidentschaft. Die Methode Merkel.* ZeitOnline,
<http://www.zeit.de/2007/26/Angela-Merkel-Europa-Bilanz>. Letöltve: 2009. november 7.
- Európa jövője: Európai Alkotmánnyal vagy nélküle?* Luxemburg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2006. 46-54.o.
- Európai Alkotmányszerződés.*
<http://www.euvonal.hu/index.php?op=alkotmany&ha=&id=6>. Letöltve: 2008. december 20.
- Európai Duna Stratégia – Dokumentumok.*
<http://server1.nfgm.gov.hu/dunastrategia/dokumentumok> Letöltve: 2010. január 23.
- Februárban tartják a Duna-csúcsot Budapesten.*
<http://www.mno.hu/portal/675771>. Letöltve: 2009. október 30.
- Finn uniós elnökség: kis lépések várhatóak.* 2006. 06. 09.
<http://www.finland.hu/public/default.aspx?contentid=112796&contentlan=28&culture=hu-HU>. Letöltve: 2009. január 15.
- Finnország teljesítette az EU-elnökségi célokat.* Euractiv.hu 2006 december 18.
<http://www.eduport.hu/cikk.php?id=15727&PHPSESSID=2d3a60d027897c1a09>. Letöltve: 2009. január 15.
- Forum dei Sindaci Euromed – Conferenza “La cultura come risorsa per lo sviluppo delle città del Mediterraneo.* Venezia, 2003. november 30.
www.comune.veneziamunicipalita.it/flex/cm/pages/...php/L/IT/.../BLOB:ID%3D5064
Letöltés ideje: 2009. május 10.
- From the Baltic Sea to the Danube Basin – a macro-regional strategy for the EU: Commissioner Samecki to present new type of EU cooperation at Ministerial conference (Stockholm)
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1326&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>. Letöltve: 2010. január 20.
- Györkös Marianna: Párbeszéd európai fejlődésünkért – az Országgyűlés és az Európai Parlament szakmai rendezvénysorozata az Európai Bizottság D-tervének keretében. In: *Európai Tükör* 2006/12. 93-98.o.
<http://ec.europa.eu>. Letöltve: 2008. október 9.

http://ec.europa.eu/economy_finance/netstartsearch/euro/kids/index_hu.htm.
Letöltve: 2008. október 9.

http://ec.europa.eu/europedirect/index_hu.htm. Letöltve: 2008. október 9.

http://europa.eu/debateeurope/index_es.htm. Letöltve: 2008. október 9.

http://europa.eu/debateeurope/index_hu.htm. Letöltve: 2008. október 9.

<http://europa.eu/europago>. Letöltve: 2008. október 9.

http://europa.eu/index_hu.htm. Letöltve: 2008. október 9.

<http://hiresmagyar.lap.hu/> Letöltve: 2009. március 2.

<http://www.cafebabel.com>. Letöltve: 2008. október 9.

<http://www.euronews.net>. Letöltve: 2008. október 9.

<http://www.euoparltv.europa.eu>. Letöltve: 2008. október 9.

<http://www.generation-europe.eu.com>. Letöltve: 2008. október 9.

<http://www.magyarintezet.hu/>. Letöltve: 2009. január 15.

<http://www.youthforum.org>. Letöltve: 2008. október 9.

<http://www.youtube.com/user/eutube>. Letöltve: 2008. október 9.

Iván Gábor: *Magyar EU-elnökség 2011: a kihívás természete és a felkészüléshez kapcsolódó feladatok*.
http://www.kulugyminiszterium.hu/NR/rdonlyres/1E4DB718-C374-4363-8D62-07FD1989E23D/0/20080320_IG_HU_PRES_kommunik%C3%A1ci%C3%B3_PTE.pdf. Letöltve: 2009. március 3.

Iván Gábor: *Magyarország is segíti a Szerződés alkalmazását*.
<http://www.euractiv.hu/intezmenyek-jovo/hirek/ivan-gabor-magyarorszag-is-segiti-a-szerzdes-alkalmazasat-002207>. Letöltve: 2010. január 3.

Iván Gábor: Stratégiai irányok a spanyol – belga – magyar EU elnökség programjában és a trió együttműködésének más területein. In.: *Európai Tükör* 2008/11. 84-91.o

Júliustól Finnország az EU soros elnöke. 2006. június 1. - Bruxinfo .
<http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=2932>. Letöltve: 2009. január 15.

Kaiser, Tamás: Territorial cohesion and the new friends of cohesion policy: implications for the SBH team presidency. In.: Attila Agh and Judit Kis-Varga (eds): *The global crises and the EU responses: The perspectives of the SBH team presidency*, Budapest: 'Together for Europe' Research Centre, 2009, pp. 205-230.

Kaiser, Tamás: Territorial strategies in the making: compulsory homeworks for the incoming Hungarian Presidency. *Acta Scientiarum Socialium*, Universitas Kaposváriensis, Tomus XXX./2009 (forthcoming)

Közös állásfoglalásra irányuló indítvány. 2010. január 20.
<http://www.euoparl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P7-RC-2010-0031+0+DOC+XML+V0//HU>. Letöltve: 2010. január 23.

Közös állásfoglalásra irányuló indítvány. 2010. január 20.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+MOTION+P7-RC-2010-0031+0+DOC+XML+V0//HU>.

Letöltve: 2010. január 23.

Közös logó.

http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/eu/2011_eu_elnokseg/korm_felkeszules_trio_egyuttm/kozos_logo.htm. Letöltve: 2009. október 30.

Lisszaboni Szerződés az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés módosításáról, amelyet Lisszabonban, 2007.

december 13-án írtak alá. <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:HU:HTML>. Letöltve: 2008. október 20.

Lisszaboni Szerződés.

<http://www.euvonal.hu/index.php?op=szerzodesek&id=11>. Letöltve: 2008. október 20.

Magyar fejfájás-csillapító.

<http://www.euvonal.hu/index.php?op=hirek&id=6163> . Letöltve: 2009. október 30.

Magyar feltalálók és találmányaik. <http://www.mszh.hu/feltalalok/> Letöltve: 2009. március 2.

Magyarország EU-elnöksége. <http://www.euractiv.hu/intezmenyek-jovo/linkdossziek/magyarorszag-eu-elnoksege-000086> . Letöltve: 2009. október 30.

Magyarország jelképe a Gömböc. 2008. június 24.

http://www.fn.hu/tudomany/20080624/magyarorszag_jelkepe_gomboc/. Letöltve: 2009. március 2.

Merkel bírálja a Mediterrán Unió tervét

<http://www.eu2004.hu/index.php?op=hirek&id=4637&>. Letöltve: 2009. március. 3.

Miguel Ángel Navarro Portera: Az Európai Unió Tanácsának spanyol elnöksége – 2010 első félév. In.: *Európai Tükör* 2009/01. 87-91.o.

Mit kell tudni az EU soros elnökségéről? Kérdések – válaszok.

http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1432. Letöltve: 2009. január 15.

Nász Adrienn: Mi fán terem az EU elnökség?

<http://www.euvonal.hu/images/10pont.pdf>. Letöltve: 2009. március 2.

Nem csak Magyarország szívügye a Duna-stratégia.

<http://www.euractiv.hu/regionalispolitika/hirek/nem-csak-magyarorszag-szivugye-a-duna-strategia-002301>. Letöltve: 2010. január 23.

Nemzetközi nőnap március 8.

<http://www.gazlap.hu/modules.php?name=News&file=article&sid=135>. Letöltve: 2009. március 2.

- Ötpárti megállapodás született az EU-elnökségi munkacsoportról.*
<http://www.mti.hu/eu/cikk/256331>. Letöltve: 2009. március 5.
- Plenáris vita a finn elnökség végén.* Európai Tanács. 2006. 12. 18.
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IMPRESS+20061207BRI01143+ITEM-011-HU+DOC+XML+V0//HU&language=HU>. Letöltve: 2009. január 15.
- Projektötletek az Európai Duna Stratégiájához. A magyar Duna-térség jövőképe és stratégiai célrendszere.*
http://server1.nfgm.gov.hu/dunastrategia/cikkek/projekt_duna.html. Letöltve: 2010. január 23.
- Projektötletek az Európai Duna Stratégiájához. Háttéranyag az Országgyűlés EU-elnökségi munkacsoportja részére. Az EU Duna térségre szóló stratégiájának elkészítése, Magyarország hozzájárulása.*
http://server1.nfgm.gov.hu/dunastrategia/cikkek/projekt_duna.html. Letöltve: 2010. január 23.
- Repülés helyett hívja az unió elnökét!* http://www.nol.hu/kulfold/20091111-repules_helyett_hivja_az_unio_elnoket. Letöltve: 2009. október 30.
- Rubens.*
http://www.eulogo.magyarorszag.hu/competition_hun/logo/rubens/reasoning.pdf. Letöltve: 2009. október 30.
- Rüger, Carolin (2007): *Mission erfüllt? Zur Bilanz der deutschen EU-Ratspräsidentschaft.* http://www.km.bayern.de/blz/eup/02_07/4.asp.
Letöltve: 2009. november 5.
- Sajtóanyag. Kihirdették a csoportos EU elnökség logópályázatának magyar nyerteseit.*
http://www.eulogo.magyarorszag.hu/letoltheto/sajtokozl_090218.pdf.
Letöltve: 2009. október 30.
- Sánta Roberta és Kanizsai Dávid: *Interjú Dr. Törôcsik Máriával, a Tanács Társelnökével.*
<http://feszek.pte.hu/ujsag.php?tipus=cikk&cikk=2515&rovat=914&szam=83&evfolyam=12>. Letöltve: 2009. október 30.
- Standard Eurobarometer. 2008. őszi nemzeti jelentés (Magyarország).*
http://ec.europa.eu/magyarorszag/pdf/eurobarometer_-_eb70.pdf. Letöltve: 2009. március 2.
- Szabó Ágnes: *Átlátható és hatékony Unió a finn elnökség célja.* 2006. augusztus 1. <http://www.pbkik.hu/index.php?id=6024&term>. Letöltve: 2009. január 15.
- Szerződések.* <http://www.euvonal.hu/index.php?op=szerzodesek>. Letöltve: 2008. október 20.
- Tamási Krisztina: *Tagállami tapasztalatok III.: Elnökségi kommunikáció és országkép a tagállamokban.* In: *Európai Tükör* 2008/01. 94-107.o.
- Tárgyalni is tanul a magyar stáb.* http://www.nol.hu/kulfold/20091111-targyalni_is_tanul_a_magyar_stab. Letöltve: 2009. október 30.

Út az Európai Alkotmánytól a Lisszaboni Szerződésig.

<http://euvonal.hu/index.php?op=alkotmany&ha=&id=24>. Letöltve: 2008. december 20.

Vita a Mediterrán Unióról. <http://nol.hu/cikk/474076>. Letöltve: 2009. január 3.

www.eu2010.es

www.eutrio.es

Zgut Edit: *Milyen magyar EU elnökség várható?*

http://kitekinto.hu/europa/2009/10/20/fel_evig_vilaghatalom_leszunk.

Letöltve: 2009. október 30.